

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін
до Цивільного кодексу України щодо удосконалення
договірному регулювання споживчих відносин»
*(реєстр. № 12021 від 06.09.2024)**

***Анотація.** В інформаційній довідці проаналізовано законодавчі пропозиції щодо оновлення положень Цивільного кодексу України в частині договірному регулювання споживчих відносин.*

***Ключові слова:** споживчий договір; договірне регулювання споживчих відносин; товари, роботи, послуги; укладення, виконання, зміна та припинення споживчих договорів; персональні дані; Цивільний кодекс України.*

Вступ. Метою запропонованих законопроектom змін, як зазначено в пояснювальній записці до нього, є вдосконалення правового регулювання споживчих відносин шляхом закріплення у Цивільному кодексі України положень щодо споживчого договору та уточнення окремих положень цього Кодексу стосовно суб'єктного складу публічного договору.

Для досягнення визначених цілей проектом пропонуються відповідні зміни до частин другої, третьої та четвертої статті 633 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), а також доповнення цього Кодексу новою статтею 633¹. Передбачається уточнити суб'єктний склад публічного договору, а також встановити, що «за споживчим договором одна сторона, яка здійснює господарську діяльність, зобов'язується продати товар, надати послугу, виконати роботу чи передати майно в тимчасове користування другій стороні – фізичній особі – споживачу для задоволення її особистих, сімейних чи домашніх потреб, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю, незалежною професійною діяльністю чи діяльністю найманого працівника, а фізична особа – споживач зобов'язується оплатити таке майно (товари), роботи чи послуги. Споживчим договором також вважається домовленість сторін, за якою сторона, яка здійснює господарську діяльність, зобов'язується продати товар, надати послугу чи виконати роботу на користь другої сторони – фізичної особи – споживача для задоволення її особистих, сімейних чи домашніх потреб, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю, незалежною професійною діяльністю чи діяльністю найманого працівника, а фізична особа – споживач зобов'язується надати свої персональні дані».

Основна частина. Необхідність розробки законопроектu, як зазначено в пояснювальній записці до нього, обумовлена важливістю договірному регулювання споживчих відносин, оскільки значна частина товарів, робіт і послуг на ринку реалізуються саме для фізичних осіб – споживачів, які мають бути належним чином захищені. Такий підхід цілком узгоджується з євроінтеграційним вектором розвитку України.

Слід відзначити, що 10 червня 2023 року прийнято новий Закон України «Про захист прав споживачів», який забезпечує рівність сторін споживчого

договору, захищаючи таким чином споживача, та спрямований на імплементацію *acquis* ЄС.

Утім, ЦК України як основний акт цивільного законодавства України не містить окремих положень щодо споживчого договору. Це не сприяє однозначному визначенню загальних засад договірної регулювання споживчих відносин і не уніфікує законодавчі акти в контексті єдності правового регулювання однотипних відносин. Тому положення законопроекту є актуальними та своєчасними.

Положення законопроекту спрямовані на виконання статті 415 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), згідно з якою сторони співробітничать з метою забезпечення високого рівня захисту прав споживачів та досягнення сумісності між їхніми системами захисту прав споживачів. Згідно зі статтею 417 Угоди про асоціацію Україна поступово наближає своє законодавство до *acquis* ЄС відповідно до Додатка XXXIX до цієї Угоди, при цьому уникаючи створення бар'єрів у торгівлі.

На підставі аналізу положень законопроекту, вважаємо доцільним висловити такі міркування.

Пропонованими положеннями нової статті 633¹ ЦК України передбачено, що за споживчим договором – як домовленістю сторін – фізична особа (споживач) зобов'язується надати свої персональні дані іншій стороні договору, яка здійснює господарську діяльність.

На нашу думку, вказівка «зобов'язується надати свої персональні дані» без зазначення обсягу таких даних може становити ризик порушення прав споживача на захист персональних даних.

Крім того, відповідно до частини першої статті 6 Закону України «Про захист персональних даних» мета обробки персональних даних має бути сформульована в законах, інших нормативно-правових актах, положеннях, установчих чи інших документах, які регулюють діяльність володільця персональних даних, та відповідати законодавству про захист персональних даних. За визначенням частини першої статті 2 Закону України «Про захист персональних даних» обробка персональних даних – це будь-яка дія або сукупність дій, таких як збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, адаптування, зміна, поновлення, використання і поширення (розповсюдження, реалізація, передача), знеособлення, знищення персональних даних, у тому числі з використанням інформаційних (автоматизованих) систем. Згідно з частиною третьою статті 6 цього ж Закону склад та зміст персональних даних мають бути відповідними, адекватними й ненадмірними стосовно визначеної мети їх обробки. З огляду на це, вважаємо, що в зазначеному положенні законопроекту також має бути вказана і мета обробки персональних даних стороною споживчого договору, яка здійснює господарську діяльність.

Висновки. Пропоновані законодавчі зміни щодо вдосконалення правового регулювання споживчих відносин заслуговують на підтримку. Водночас закріплення обов'язку споживача надати свої персональні дані іншій стороні споживчого договору, яка здійснює господарську діяльність, без зазначення обсягу таких даних та мети їх обробки може створити відповідні ризики порушення прав споживача на захист персональних даних.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*